

תנחומא - שמיני סימן ב

פ' א (ב) ויהי ביום השמיני, זש"ה אמרתי להוללים אל תהולו ולרשעים אל תרימו קרן (תהלים עה), מהו אמרתי להוללים אל תהולו למה לפי שהוא מזכיר כמחולת המוחנים (שיר ז) וכן הוא אומר לחול במחולות (שופטים כא) **לפי שאין השמחה ממתנת לאדם לא כל מי ששמח היום שמח למחר ולא כל מי שמיצר היום מיצר למחר לפי שאין השמחה ממתנת לאדם שנא' (קהלת ב) לשחוק אמרתי מהולל רצונך לידע שהרי שמחתו של הקב"ה לא המתינה, אימתי כשברא הקב"ה את עולמו היתה שמחה גדולה לפניו שנא' (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, וכן הוא אומר (בראשית ח) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ללמדך שהיה הקב"ה מתגאה ומשתבח במעשיו מאד וצוה לאדם הראשון מצוה קלה ולא קיימה מיד נתן לו אפופסין שנאמר (שם ב) כי עפר אתה ואל עפר תשוב, וכביכול לא המתין בשמחתו ואמר לא בראתי את הכל אלא בשביל אדם ועכשיו הוא מת מה הנאה יש לי, ומה הקב"ה לא המתין בשמחתו, בני אדם על אחת כמה וכמה, לכך נאמר אמרתי להוללים אל תהולו, אברהם כמה שמח נתברך בעולם ונתגדל.... ובקש מקום לקברות ולא מצא עד שקנה בארבע מאות שקל כסף ואח"כ קפצה עליו זקנה, ומה אברהם הצדיק כך, הרשעים על אחת כמה וכמה, יצחק לא המתינה שמחתו נמלט מן החרב ומן אנשי גרר.... ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו (שם כז) ומה יצחק שהיה עולתו של הקב"ה כך, הרשעים על אחת כמה וכמה יעקב בכורו של הקב"ה.... ותצא דינה בת לאה וירא אותה שכס בן חמור (שם לד) ובאת לו צרת יוסף ונמכר לעבד.... ואין אנו מוצאין איש ואשה שראתה שמחות לרוב כאלו שבע בת עמינדב אשתו של אהרן שנאמר (שמות ה) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב שראתה בעלה כהן גדול משמש בכהונה גדולה ונביא, ומשה אחי בעלה מלך ונביא ובניה סגני כהונה ואחיה נחשון ראש לכל נשיאי ישראל, ולא המתינה בשמחתה אלא נכנסו שני בניה להקריב קרבן ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם לכך נאמר אמרתי להוללים אל תהולו, וכן שלמה אומר לשחוק אמרתי מהולל (קהלת ב) מעשה באחד מגדולי בבל שהיה משיא בנו ברביעי שלו ועשה סעודה ומשתה לחכמים אמר לבנו עלה והבא לנו חבית יין פלוני מן העליה עלה לעליה והכישו נחש בין החביות ומת, המתין אביו עם המסובין ושהה ולא בא אמר אביו אעלה ואראה מה בני עושה עלה אביו ומצאו מושלך בין החביות מת מה עשה אותו חסיד המתין בעצמו עד שאכלו האורחין ושתו כל צרכיהם כיון שגמרו אמר להם לא לברך ברכת חתנים באתם על בני באו וברכו עליו ברכת אבלים לא להכניס בני לחופה באתם באו והכניסו אותו לקבורה**

ויקרא רבה פרשה יב פ' ב

בך הבית הזה מתקדש ועכשיו ב' בניך גדולים ממני וממך כיון ששמע אהרן שבניו יראי שמים הן שתק וקבל שכר על שתיקתו ומנין ששתק שנא' (ויקרא י) וידם אהרן ומנין שקיבל שכר על

זבחים דף קטו:

אהרן אחי, לא מתו בניך אלא להקדיש שמו של הקב"ה, כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן, שתק וקבל שכר, שנאמר (ויקרא י) וידם אהרן. וכן בדוד הוא אומר (תהלים לז) דום לה'

ברכות דף לד:

מאי עין לא ראתה אמר רבי יהושע בן לוי זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית

עירובין דף סד.

שתה רביעית יין אל יורה. אמר רב נחמן לא מעליא הא שמעתא, דהא אנא, כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי.

עירובין דף סה.

מדעת ע' זקנים, יין ניתן בשבעים אותיות, וסוד ניתן בשבעים אותיות, נכנס יין יצא סוד א"ר חנין לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים, שנאמר (משלי ל"א) תנו שכר לאובד

יומא דף עו:

יין ואמאי קרי ליה תירוש יין שמביא יללה לעולם, תירוש שכל המתגרה בו נעשה רש. רב

כהנא רמי כתיב תירש וקרינ תירוש, זכה נעשה ראש, לא זכה נעשה רש.

חזיר דף לח.

שתה רביעית יין אל יורה. במקדש שתה רביעית יין ונכנס למקדש, חייב מיתה.

בבא בתרא דף יב:

לבו אטום כבתולה יין מפקחו, שנאמר {זכריה ט'} ותירוש ינובב בתולות.

סנהדרין דף ע.

לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבליים ולשלם שכר לרשעים, שנאמר {משלי ל"א} תנו שכר לאובד ויין למרי נפש... אילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה. דתניא, רבי מאיר אומר אותו אילן שאכל אדם הראשון ממנו גפן היה, שאין לך דבר שמביא יללה לאדם אלא יין.

סנהדרין דף צט\

זה יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. ריש לקיש אמר זה עדן, לא ראתה עין מעולם.

ירושלמי מעשר שני כז: פרק ד הלכה ו

יש שותה יין וטוב לו יש שותה יין ורע לו. תלמיד חכם שותה וטוב לו עם הארץ שותה ורע לו.

בראשית רבה פרשה לו

פ' ד ד וישת מן היין, וישת, שתה שלא במדה ונתבזה, א"ר חייא בר אבא בו ביום נטע, בו ביום שתה, בו ביום נתבזה, ויתגל בתוך אהלו, ר"י אמר רבי חנין בשם רבי שמואל בר יצחק ויגל אין כתיב כאן, אלא ויתגל גרם גלות לו ולדורות, עשרת השבטים לא גלו אלא בשביל יין הה"ד (עמוס ו) השותים במזקי יין, וכתיב (ישעיה ה) הוי משכימי בבקר שכר ירדופו וגו', שבט יהודה ובנימין לא גלו אלא בשביל היין שנאמר (שם כח) גם אלה ביין שגו ובשכר תעו, בתוך אהלו, אהלה כתיב בתוך אהלה של אשתו א"ר הונא בשם ר"א בנו של ר' יוסי הגלילי נח כשיצא מן התיבה הכישו ארי ושברו, ובא לשמש מטתו ונתפזר זרעו ונתבזה, אר"י לעולם לא תהי להוט אחר היין שכל פרשת היין כתיב בה וי"ן י"ד פעמים הה"ד ויחל נח ויטע כרם וישת מן היין ויתגל וירא חם ויגד לשני אחיו ויקח שם ויפת, וישימו על שכמם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם וגו' ויקץ נח וידע את אשר עשה לו, ויאמר ארור כנען עבד עבדים וגו'.

בראשית רבה פרשה מג

פ' ו רבי אבא בר כהנא אמר כל יין שכתוב בתורה עושה רושם חוץ מזה, א"ר לוי אף זה לא יצאנו מידו שמשם קרא עליו ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה.

ויקרא רבה פרשה יב

אילן שאכל ממנו אדם הראשון ענבים היו (דברים לב) ענבימו ענבי רוש וגו' הללו הביאו מרירות לעולם ד"א וכצפוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין נח לבניו לעבדות הה"ד (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל שמתוך כך אמר ארור כנען ד"א וכצפוני יפריש כך הפריש היין בין לוט לבנותיו לממזרות הה"ד (שם יט) ותשקין את אביהן יין שמתוך כך ותהרין שתי בנות לוט מאביהן ד"א כצפוני יפריש מה צפעון זה מפריש בין מיתה לחיים כך הפריש היין בין אהרן ובניו למיתה דתני רבי שמעון לא מתו בניו של אהרן אלא על שנכנסו שתויי יין לאהל מועד רבי פנחס בשם ר' לוי אמר משל למלך שהיה לו בן בית נאמן מצאו עומד על פתח חניות והתיז את ראשו בשתיקה ומינה בן בית אחר תחתיו ואין אנו יודעים מפני מה הרג את הראשון אלא ממה שמצוה את השני ואמר לא תכנס בפתח חניות אנו יודעים שמתוך כך הרג הראשון כך (ויקרא ט) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם ואין אנו יודעים מפני מה מתו אלא ממה שמצוה את אהרן ואמר לו (שם י) יין ושכר אל תשת אנו יודעים מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין לכך חבבו הכתוב לאהרן וייחד אליו הדבור בפני עצמו שנאמר יין ושכר אל תשת.

ויקרא רבה פרשה יב
 פ' ה א"ר יודן כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שתה בהן יין כיון
 שבנאו ונשא בתיה בת פרעה אותו הלילה שתה יין והיו שם ב' בלזמאות אחת שמחה
 לבנין ב"ה ואחת שמחה לבת פרעה אמר הקב"ה של מי אקבל של אלו או של אלו
 באותה שעה עלה על דעתו להחריב את ירושלים... ר' חנינא בר פפא אמר אמר הקב"ה בית גדול היה
 לי ולא החרבתיו אלא מפני היין ורבנן אמרי שני רזנים היו לי ולא מתו אלא מפני
 היין דתני רבי ישמעאל לא מתו שני בניו של אהרן אלא מפני שנכנסו שתויי יין
 וכו' אמר הקב"ה לפי שבעולם הזה היין תקלה לעולם לעתיד לבא אני עושה שמחה
 הה"ד (יואל ג) והיה ביום ההוא יטפו ההרים עסיס.

במדבר רבה פרשה י
 אחריתו כנחש ישך מה הנחש ע"י שהסית לחוה
 לשתות יין נתקלה האדמה בעבורו שנא' (בראשית ג) ארורה האדמה בעבורך כך נח
 ע"י יין נתקלל בנו שלישי של עולם שנאמר (שם ט) וייקץ נח מיינו וגו' ארור
 כנען זה היה חם שהיה בנו שלישי והוא נקרא אבי כנען וכן היו מאררים מה
 צפעון זה מפריש בין מתים לחיים כך מפריש היין את האדם מדרכי חיים לדרכי
 המות לפי שהיין גורם לו לעבודת כוכבים הה"ד (משלי כג) עיניך יראו זרות כמה
 דתימא (תהלים פא) לא יהיה בך אל זר, ד"א שהוא בא על אשת איש כמה דתימא
 (משלי ה) למה תשגה בני בזרה, ד"א שיעשה את המצות זרות כמה דתימא (תהלים
 קיט) גערת זדים ארורים השוגים וגו' ואין זדים אלא הטועים בעבור היין כמה
 דתימא (משלי כא) זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון זה שכור שנקרא יהיר ולץ
 יהיר מנין שנאמר (חבקוק ב) ואף כי היין בוגד גבר יהיר ולא ינוה לץ מנין
 דכתיב (משלי כ) לץ היין הומה שכר כל שוגה בו לא יחכם ולבך ידבר תהפוכות
 שהוא הופך פניו מן הקב"ה ומן המצות כמה דתימא (דברים לב) כי דור תהפוכות
 וגו' והיית כשוכב בלב ים זה נח ששכב בתיבה י"ב חדש בתוך מי המבול ועל ששתה
 ונשתכר אירע בו פסול שנסתרס וכשוכב בראש חבל זהו אדם הקדמוני שהוא היה ראש
 לכל בני אדם שע"י היין נקנסה עליו מיתה וגרם להביא חבלי מות לעולם

תנחומא - שמיני סימן ה

שנאמר (בראשית ג) ארורה האדמה בעבורך, כך היין נתקלל כנען בעבורו שהוא
 שלישי של עולם שנאמר (שם ט) ויאמר ארור כנען הוי ואחריתו כנחש ישך, עיניך
 יראו זרות ראה מה היין גורם למי שהוא שותה עיניו יראי זרות לא יהיה בך אל
 זר (תהלים פא), היין גורם לעבוד ע"ג שנאמר (ישעיה כח) וגם אלה ביין שגו
 ובשכר תעו אמר הקב"ה הואיל וכך היין גורם בדין הוא שאצוה את הכהנים שלא
 יהיו שותין יין ומשמשיין לפני הוי יין ושכר אל תשת והדעת מטולטלת נכנס
 היין והדעת יוצאת וכך שנה ר' אליעזר הקפר נכנס יין יצא סוד, נכנס היין
 שהוא שבעים ויצא סוד שהוא שבעים, לכך נצטוו כהן גדול שלא ישתה יין בשעת
 עבודה כדי שלא תטלטל דעתו אלא משמר התורה ומשמר הדעת שנא' (מלאכי ב) תורת
 אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו וכן הוא אומר (שם) כי שפתי כהן
 ישמרו דעת וגו', לכך הקב"ה מצוה על אהרן יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך,
 ולא תהיה סבור שמא לשעבר תחלה צויתי אתכם כשבית המקדש קיים ואתם משמשים בו
 שנאמר בבואכם אל אהל מועד, אלא אף לעולם שמרו עצמכם מן היין שנאמר (ויקרא
 י) חקת עולם לדורותיכם, לפיכך שמרו עצמכם מן היין שהוא סימן קללה שכן הוא
 אומר בנח וישת מן היין וישכר ויתגל (בראשית ג) נכנס חם וראה ערותו מה אמר
 לו קלל את בנו שנאמר (שם) ויאמר ארור כנען לפיכך יין ושכר אל תשת

תנחומא - שמיני סימן יא

פ' א ראו מה כתיב בבני אהרן שהיו סגני כהונה ושגו
 ביין כי כן אז"ל כי שתויי יין היו, ולפיכך צוה הקב"ה אחר מיתתן להזהיר על
 היין שנאמר יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך, אמר הקב"ה הזהרו על היין ראו
 מה עשה נח שהוא התחיל לשגות בו שנאמר (בראשית י) ויחל נח איש האדמה ויטע
 כרם וכתיב וישת מן היין וישכר ויתגל, מי גרם לו להתבזז היין וגרם לו להביא
 קללה על זרעו שנא' (שם) ויאמר ארור כנען, ולכך הזהרו מן היין כי היין

מביא את האדם לכל עבירות שבעולם לזנות ולש"ד ולגניבה ולכל עבירות שבעולם, והלא משמח לב האדם ומשבחו הכתוב כמו הקורא בתורה שנאמר (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש ואומר (שם יט) פקודי ה' ישרים משמחי לב ועוד כי לעוסק בתורה ובפקודיו ינחיל גן עדן כמו שנאמר (דברים ל) כי היא חייך ואורך ימיך והשכור בעוד שהיין בו הוא יושב בשמחה כמו שהוא יושב בג"עא חם אבי כנען את ערות

זוהר ח"ג דף יב:

יין אית אתר דאיהו טוב ואית אתר דאיהו לאענשא דאיהו דינא על דא מאן דחמי יין בחלמיה אית למאן דאיהו טב ואית למאן דאיהו דינא.

זוהר ח"ג דף לט:

כך קב"ה משבח לה לכנסת ישאל {דכתיב} וחכם כיין הטוב יין הטוב דהוא חמרא דמנטרא. הולך לדודי דא יצחק דאקרי ידיד מבטן.

זוהר ח"ג דף מ:

בההוא יין דעלמא דאתי זכאין אינון ישראל דמקדשי נפשייהו בקדושה עלאה ונטרי מה דאצטריך לאתנטרא ומקדשי למלכא בנטירו עלאה דא. זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

מדרש הנעלם פרשת נח

רבי בון פתח, וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם. דא"ר אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם, אלא ביין. וזה היה ענשם של נדב ואביהו, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו אש זרה אשר לא צוה אותם. וקודם זה היה נגזר עליהם, ובאה מדת הדין לשלוח יד בהם, שנאמר ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. אעפ"י שנגזר דינם לשלוח יד בהם. ולמה היה ענשם, משום ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. נכנסו, כשאכלו ושתו, ונגזר ענשם באותה שעה. ולאחר כן ראו שלא שלח יד בהם בפעם ראשונה, עשו ג"כ בשניה, ומבין שני הכרובים יצא להב ונשרפו. כי לכך היו הכרובים מכוונים, כנגד אותם הכרובים אשר בג"ע.

וא"ר יהודה, מבולבל בדעתו היה נח כשיצא מן התיבה, בדירתו עם החיות והרמשים והשרצים, ומפני ששתה מעט יין, נשכר ונתגל.

סיפרא שמיני- מכילתא דמילואים

אמר לו נדב ואביהוא עוד שני זקנים הללו מתים ואנו ננהוג את הקהל. אמר הקדוש ברוך הוא נראה מי קובר את מי הם קוברים אתכם ויהיו מה מנהיגים את הקהל: ויקחו אין קיחה אלא שמחה נדב ואביהוא מה תלמוד לומר בני אהרן שלא חלקו כבוד לאהרן. נדב ואביהוא לא נטלו עצה ממשה.

במדבר רבה פרשה ב פ' כג

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בכמה מקומות נכתבה מיתת נדב ואביהוא מלמד שהיה צער לפני המקום עליהם שהיו בני אהרן חביבים וכן הוא אומר (ויקרא י) בקרובי אקדש

תנחומא - שמיני סימן א פ' ב

נכנסו נדב ואביהוא להקריב פגעה בהן מדת הדין ונשרפו שנאמר ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה'

תנחומא - אחרי מות סימן ו

א"ר לוי שחוצים היה הרבה והיו אומרים איזו אשה הוגנת לנו הרבה נשים עגונות היו יושבות וממתינות להם והם אומרים אחי אבינו מלך ואבינו כהן גדול אחי אמנו נשיא ואנו סגני כהונה איזה אשה הוגנת לנו, אמר רבי מנחמה בשם רבי יהושע בר נחמיה עליהם אמר דוד (תהלים עח) בחוריו אכלה אש ובתולותיו לא הוללו, למה בחוריו אכלה אש על ידי שבתולותיו לא הוללו, ועוד מן הדא ואל משה אמר עלה אל ה' אתה ואהרן נדב ואביהוא (שמות כד) מלמד שהיו משה ואהרן מהלכין תחלה נדב ואביהו מהלכין אחריהם וכל ישראל אחריהן והיו אומרים מתי ימותו

שני זקנים ואנו נוהגים בשררה על הצבור תחתיהם, רבי יודן בשם רבי איבו אמר שניהם אמרו בפיהם זה לזה בפניהן אמרו זה לזה, רבי פנחס אומר בלבם הרהרו....הכא הוא אומר לפני ה' לפני ה' ב' פעמים, ולהלן הוא אומר לפני אביהם פעם אחת אלא מלמד שהוא קשה לפני הקב"ה כפלים כאביהם,

מדרש תהלים מזמור עח

פ' יח בחוריו אכלה אש. זה נדב ואביהוא. אבן חנין אומר שקרנין היו, והיו אומרים איזה אשה היתה הוגנת לנו, אנו בני כהן גדול, משה דודנו מלך, זקננו נשיא, ואיזה אשה הוגנת לנו, לכך בחוריו אכלה אש, למה לפי דבתולותיו לא הוללו.

זוהר ח"ג דף נ:

אבל נדב ואביהוא בלחודייהו שקולין הוי לקבל שבעין סנהדרין דהוו משמשין קמי משה. ובג"כ מיתתהון מכפרא על ישראל....דהני תרי לא אשתכחו כוותייהו בישראל

מדרש הנעלם פרשת נח מאמר יין ושכר אל תשת

א"ר אבון, אין בכל העולם דבר שמתגאה לבו של אדם, אלא בין. וזה היה ענשם של נדב ואביהו, שאכלו ושתו וגבה לבם, וזהו אש זרה אשר לא צוה אותם.

זוהר ח"א דף עג.

: ויחל נח איש האדמה ויטע כרם ר' יהודה ור' יוסי חד אמר מגן עדן (אתרככת) אתתרכת ונציב לה הכא וחד אמר בארעא הות ועקר לה ושתל לה ובההוא יומא עבדת איבין וניצת לבלבין וענבים והוה סחיט לה ושתי מן חמרא ור' שמעון אמר רזא דחכמתא איהו הכא בהאי קרא כד בעא נח למבדק בההוא חובא דבדק אדם הראשון לאו לאתדבקא ביה אלא למנדע ולא תקנא עלמא ולא יכיל. סחט ענבין למבדק בההוא כרם כיון דמטא להאי (ד"א כדון) וישכר ויתגל ולא הוה ליה חילא למיקם ובג"כ ויתגל גלי פרצה דעלמא דהוה סתים. בתוך אהלה כתיב בה"א. וע"ד כתיב ואל תקרב אל פתח ביתה. בתוך אהלה דההוא כרם כגוונא דא בני אהרן דתנינן שתויי יין הוו. וכי מאן יהיב לון חמרא בההוא אתר למשתי. אי ס"ד דאינון חציפין הוו דרוו חמרא לאו הכי אלא ודאי מההוא חמרא רוו דכתיב {ויקרא י'} ויקריבו לפני יי' אש זרה כתיב הכא אש זרה וכתוב התם {משלי ז'} לשמרך מאשה זרה וכלא חד מלה. וכן כגוונא ורזא איהו לאינון דידעי ארחוי ושבילי דאורייתא.